

булкою годують; а батьки їхні, що дома їдять, хіба вони не знають? Комсомольці? Та що вони варті? А що скаже село? Владою піде? Ніколи.

Доводилось чути й інші думки. Дурниця Європа. Нічого не варта вона. Дріжить перед нашими та й перед своїми большевиками. У війну ніколи не встряне вона. Нацьковувати других, це може і вміє вона. Вміє чужими руками жар загібати. Про маленькі держави нема що й казати. Вони ще більше нас бояться. От коли в нас розгориться й почнеться боротьба, ну тоді й вони може посунуть, щоб і собі поживиться.

От привабливий нарис загальних думок мого оточення в УАПЦ. Нарис цей, коли додати до нього все вищенаведене тут, ясно говорить про настрій оточення мого, про його активно вороже ставлення до Радвлади про невпинні мрії й прагнення бачити занепад її.

18/XII–1929 р.

М. ЧЕХІВСЬКИЙ

*ГДА СБ України, ф. 6, спр. № 67098-ФП, т. 129, арк. 107–111.
Копія. Машинопис; Арк. 105–106 зв. Оригінал. Рукопис;
Т. 130, арк. 66–70. Незасвідчена копія. Машинопис.*

№ 117

Додаткове свідчення Миколи Чехівського від 24 грудня 1929 р.

ДОДАТКОВЕ ПОКАЗАННЯ МИКОЛИ ЧЕХІВСЬКОГО

Моя робота в УАПЦ, як члена «СВУ», нічим новим не позначилася у порівнянні з тим, що я провадив там до вступу мого до «СВУ».

По-перше тому, що ніяких спеціальних завдань мені ніхто не ставив, крім загальних обов'язків кожного члена «СВУ».

По-друге тому, що підчас II собору тай після нього я особисто переживав драму серця, яка спричинилася до різних дурниць, що я сам собі заподіяв, а саме: безглуздо-заносисто поведив себе у боротьбі з Ромоданівщиною підчас II собору як з течією, переслідувала власні інтереси (боротьба ця була для мене тим наркозом — громоотводом, який почати одволікав мою увагу від моїх сердечних переживань), далі моя сутичка з ГОВЯДОВСЬКИМ і наслідки її, увага до мене з боку ДПУ, яку я викликав своїм поведженням на соборі, потім мій арешт в червні 27 року і наслідки його — все це разом не давало мені ані змоги, ані охоти зосередити мою увагу на ділі «СВУ», а тому в цій справі я нічого нового не зробив, бо навіть і старе до деякої міри занехаяв, бо досить було і власних справ і переживань: не до боротьби було мені.

По-третє тому, що «СВУ» ніяких нових завдань оскільки мені відомо, й не могла мені дати, окрім лише вербування членів «СВУ», бо все те, чого вона хотіла я і без її наказів виконував, крім вербування нових членів «СВУ». Останнього я не виконав з вищенаведених причин і тому, що в Святошині я не знав підходящих для цього людей.

Робота моя в «УАПЦ» безперечно носила контрреволюційний характер. Я провадив боротьбу проти Радвлади двома шляхами. Прямуючи ними, я використовував своє становище, становище священника УАПЦ, тобто використовував і церковну катедру і завітання мої до парахвіян з тієї чи іншої нагоди. Отже щодо роботи моєї в «УАПЦ», додаю те чого своєчасно не згадав. Ідучи шляхом церковним я говорив: про утиски церкви взагалі й «УАПЦ», проте, що утиски церкви взагалі не вчорашнього походження, проте, що проти ХРИСТОВОЇ церкви завжди талмудисти боролись, бо за талмудом все треба зробили, щоб, навіть ім'я Христа зникло з історії.

Згадував про розмову, що чув, на парахвії між невідомим мені громадяном, з колишніх людей. (Одна з них єврейська наймичка, друга селянка, бо вийшла заміж за селянина). «Оце мій хазяїн», — показала наймичка, — «займає відповідальну посаду, комуніст, а синові своєму подарував тору...» Наводив приклади, як безвірники, вмираючи повертаються до віри й кличуть священника, як комуністи вінчаються потай і дітей своїх христять, паску святять і т. інш.

Простуючи ж шляхом національно-політичним я вживав такого матеріалу, й на мою думку, підривав авторитет і довір'я до Радвлади, а також і матеріяли прес-бюро «СВУ». Так, розповідав про стан України, як колонії, проте, що вона більше дає ніж одержує назад. Ділився відомостями про боротьбу компартії з ріжними ухилами, зауважуючи, що це добре, коли вони починають сваритися між собою ще означає, що компартія починає поволі розкладатися. Розповідав про суд над ШВАРЦБАРДОМ. Доводилось торкатися і єврейського питання. Тут я говорив про засилля євреїв, про те, що серед партійців і комсомольців є юдофоби й що взагалі це питання набирає загостреного характеру, бо, навіть, і газети заговорили про нього, а це, мовляв, доказ того, що на цим фронті не зовсім гаразд.

Велике вражіння справляли мої оповідання про теє лихо, яке я зазнав од більшовицької Влади. Обурювались люди.

Та всього не пригадаєш і не спишеш коли і що я казав. Але напрям моїх балачок ясний, він зводився до того, що Радвлада лихе коїть: і все гнітить — і церкву нашу і нарід наш і, хоч ясно ніколи не говорив, але слухачі місили розуміти, що коли вони люблять народ свій, церкву свою і себе, то повинні боротись проти того, хто на перешкодї стоїть українському народові у його прагненні до вільного, незалежного й самостійного життя.

Підсумувавши всю свою роботу в «УАПЦ» і «СВУ» я мушу сказати: останній арешт мій слідство, а нарешті і всі мої переживання у зв'язку з цим — оголили мене і голого показали мені без будь-яких прикрас, призвели мене до всебічного й безстороннього обміркування моєї діяльності, до цілковитого усвідомлення їх хибних шляхів, що ними я йшов до цього часу і до суду над самим собою. Тепер лиш я зрозумів, куди я зайшов, куди й інших завів. Тепер лиш я бачу що сіяв я вітер, то жну тепер бурю. Тепер мені ясно скільки я лиха зробив, усім й собі...^{*} скільки отрути тієї я розлив між людьми...^{2*} скільки шкоди зробив я трудящим рукам...^{3*} Совісно, сором і боляче за самого себе. Провини мої — перед Вами робітники і селяни.

Та і Влада бачить і знає всі провини мої. Судіть же та карайте мене. Я сам на те заслужив. Але дайте мені хоч малесеньку змогу довести, що надалі я вже не ворог і ворогувати не буду, а щиро і чесно стану до праці на благо всіх трудящих Союзу Радянських Республік.

24/ХІІ–1929 р.

М. ЧЕХІВСЬКИЙ

*ГДА СБ України, ф. 6, спр. № 67098-ФП, т. 129, арк. 155–157.
Копія. Машинопис; Арк. 153–154. Оригінал. Рукопис;
Т. 130, арк. 75–77. Незасвідчена копія. Машинопис.*

№ 118

Додаткове свідчення Миколи Чехівського від 27 грудня 1929 р.

Додаткове показання Миколи Чехівського

27/ХІІ–[19]29 р.^{4*}

Нижченаведені дані подаю на підставі всього, що бачив і чув про «СВУ», що сам спостерігав, усвідомлював і уявляв.

Загальний стан життя на Україні, в уяві національних кол^{5*} був такий: стогне село і любує, стогне й місто чутно стогін і серед робітників, нудяться й стогнуть і інтелігенти, гніт диктатури панує над всіми, церкву тиснуть, думку гнітять, на устах колодка вісить, українізація лише зверху, Україна — Коло-

* Крапки в тексті.

^{2*} Крапки в тексті.

^{3*} Крапки в тексті.

^{4*} Підкреслення в тексті.

^{5*} Так в тексті. Правильно: «кіл».